

ORGANOLOGIJA

NOVE ORGULJE U KATEDRALI VARAŽDINSKE BISKUPIJE

U varaždinskoj katedrali održana su tri orguljaška koncerta kojima je obilježen završetak radova na gradnji novih orgulja. U tri uzastopne večeri, u subotu 30. svibnja, nedjelju 31. svibnja i ponedjeljak 1. lipnja 1998. godine nastupili su redom Anđelko Klobučar (Zagreb), Natalija Imbrišak (Koprivnica) i Christoph Bossert (Trossingen, Njemačka).

Programi koncerata sadržavali su djela skladana za orgulje u rasponu od 17. do 20. stoljeća, domaćih i stranih skladatelja.

30. svibnja - **Anđelko Klobučar**
 F. Dugan: *Toccata alla fuga u g-molu*
 A. Klobučar: *II. sonata*
 M. Ružđak: *Centone*
 O. Messiaen: *Nativité du Seigneur*
VII. Jésus accepte la souffrance
VIII. Les Mages
IX. Dieu parmi nous
31. svibnja - **Natalija Imbrišak**
 L. N. Clérambault: *Suite du premier ton*
 J. S. Bach: *Schmücke dich, o liebe Seele* BWV 654
Preludij i fuga u Es-duru BWV 552
 C. M. Widor: *Allegro cantabile*
 iz Simfonije br. 5 u f-molu op. 42/1
 B. Papandopulo: *Toccata chromatica*
 1. lipnja - **Christoph Bossert**
 J. S. Bach: *Preludij i fuga u Es-duru* BWV 552
 F. Mendelssohn Bartholdy: *Preludij i fuga u As-duru* op. 35/4

Preludij i fuga u f-molu op. 35/5
Preludij i fuga u B-duru op. 35/6
 (iz Šest preludija i fuga za glasovir op. 35, obrada za orgulje Ch. Bossert)

- O. Messiaen: *Dieu est Saint* iz *Méditations sur le Mystère de la Sainte Trinité*
 Anonymus (Engl. 16. st.): *Veni Sancte Spiritus*
 iz *The Fitzwilliam Virginal Book*
 J. U. Steigleder: *Vater unser im Himmelreich*
 iz Knjižice tabulatura *Das Vater Unser*
 Evanđelje Iv 20, 19-31. *Uskrsnuće Gospodinovo*
 Improvizacija na *Uskrsnu Isus doista*
 M. Reger: *Fantazija i fuga na koral "Halleluja! Gott zu loben bleibe meine Seelenfreud"*
 op. 52/3

Posljednji koncert je ujedno bio i kolaudacijski koncert na kojem je graditelj tih orgulja Wolfgang Julius Braun iz Rosenfelda-Bickelsberga u Njemačkoj, uz pomoć Christoph Bosserta za orguljama, predstavio nove orgulje. Tako su prisutni saznali da orgulje imaju mehaničku svirnu trakturu na sviraoniku na koru dok sviraonik kod oltara ima električnu trakturu. Registaraska traktura opremljena je elektronskim komponentama koje

omogućuju velik broj slobodnih kombinacija koje će biti od velike koristi orguljašima. (Ugradnju elektronske opreme izveo je Tihomil Horvat iz Malog Mihaljevca kod Čakovca. Op. E. A.) Zračnice manuala i pedala su sa kliznicama (Schleiflade). Na prvom manualu orgulje imaju 15, na drugom 10, na trećem 12 i u pedalu 15 svirajućih registara.

Zatim je W. J. Braun predstavio zvuk orgulja po grupama:

1. Principale svih manuala i pedala redom od osnovnih 8-stopnih i 16-stopnih do mikstura
2. Salicional sam i sa Unda maris
3. Flaute svih veličina na svim manualima i pedalu
4. Miješanice i kvinte svih manuala i pedala (Hörnle (I),
5. Cornett (I), Nazard (II), Sesquialter (III), Sesquialter (Ped))
6. Jezičnjake svih manuala i pedala (ukupno 8)

Dispozicija orgulja:

<i>I. manual:</i>	<i>II. manual:</i>
1. Gemshorn 16'	16. Fugara 8'
2. Prinzipal 8'	17. Bourdon 8'
3. Gedackt 8'	18. Salicional 8'
4. Gamba 8'	19. Waldflöte 4'
5. Flauta major 8'	20. Traversflöte 4'
6. Quinte 5 1/3'	21. Gamba 4'
7. Hohlflöte 4'	22. Nazard 2 2/3'
8. Oktave 4'	23. Blockflöte 2'
9. Superoktave 2'	24. Terz 1 3/5'
10. Rauschquinte 2-3f	25. Mixtur 4f
11. Hörnle 2f	26. Unda maris 8'
12. Mixtur 5f	27. Oboe 8'
13. Cornett 5f	28. Tremulant
14. Fagott 16'	
15. Trompete 8'	

III. manual

- 29. Geigenprincipal 8'
- 30. Metallgedackt 8'
- 31. Principal 4'
- 32. Rohrflöte 4'
- 33. Oktave 2'
- 34. Quinte I 1/3'
- 35. Sesquialter 2f
- 36. Cymbel 3f
- 37. Wox humana 8'
- 38. Cromorne 8'
- 39. Tremulant

Pedal:

- 40. Prinzipalbass 16'
- 41. Violonbass 16'
- 42. Subbass 16'
- 43. Quintbass 10 2/3'
- 44. Oktavbass 8'
- 45. Flötebass 8'
- 46. Cello 8'
- 47. Terzbass 6 2/5'
- 48. Quintbass 5 1/3'
- 49. Choralbass 4'
- 50. Terz 3 1/5'
- 51. Hintersatz 4f
- 52. Posaune 16'
- 53. Trompete 8'
- 54. Klarine 4'

*Pomagala:**Sviraonik kod oltara:*

55. I-Ped.	63. Super II-I
56. Super I-Ped.	64. Super II.
57. II-Ped.	65. III-Ped.
58. Super II-Ped.	66. Super III-Ped.
59. Super-Super II-Ped.	67. III-I
60. II-I	68. Sub. III-I
61. Sub II-I	69. Super III-I
62. Sub. II.	70. III-I

Piano Ped.

Isključivanje svakog pojedinog jezičnjaka.

Uključivanje i isključivanje spojeva nogom.

Crescendo.

Žaluzije II.-Manuala.

Veliko mnoštvo slobodnih kombinacija pomoću kompjuterskog Setzera.

Sviraonik na koru:

I-P	
II-P	III-I
III-P	III-II
II-I	Suboktav II-I

Predstavivši zvuk orgulja, koje imaju oko 4000 svirala, njihov je graditelj rekao da one nisu najveće na svijetu, ali da će glazbenici naći dovoljno mogućnosti za vrhunsko umjetničko muziciranje pod misom i u koncertnim prilikama.

Na kraju je W. J. Braun zahvalio gradu Varaždinu i svećenstvu Kaptola čazmansko-varaždinskoga što su mu omogućili da ovdje sagradi orgulje. Ujedno se ispričao biskupu, ostalom svećenstvu i vjernicima što je ponekad smetao obredima u crkvi obavljanjem radova na orguljama.

Potom je uslijedio koncert Christoph Bosserta.

Orgulje je blagoslovio biskup varaždinski msgr. Marko Culej. Orgulje su najljepši dar gradu Varaždinu i novoj biskupiji čije je osnivanje planirao prije više desetljeća uzoriti kardinal Alojzije Stepinac.

U sadašnjem trenutku ove orgulje za Hrvatsku imaju posebnu vrijednost i to iz više razloga.

- Prije svega to su u Hrvatskoj najveće, u potpunosti dovršene orgulje sagrađene s mehaničkom svirnom trakturom, s električnom registarskom trakturom, zračnicama s kliznicama, dakle, građene po principima koji se danas u orguljarskoj struci u svijetu smatraju najboljima. (U Hrvatskoj prema tim principima postoje još samo jedne – ne u potpunosti dovršene – tromanualne orgulje u konkatedralnoj crkvi u Splitu. Nešto manje dvomanualne orgulje sličnih svojstava, s mehaničkom registarskom trakturom, postoje u katedrali sv. Dujma u Splitu.)
- Po svojoj koncepciji Braunove orgulje u Varaždinu zadovoljit će prije svega potrebe katedrale a u potpunosti će odgovarati i potrebama koncertnog muziciranja kakovo je primjereno biskupskom sjedištu i gradu Varaždinu, domaćinu Baroknih glazbenih večeri.
- U ovom dijelu Europe, orgulje slične suvremene graditeljske koncepcije nalaze se u *Cankarjevom domu* u Ljubljani. Sagrađila ih je 1981. godine firma Karl Schuke iz Berlina.
- Zahvaljujući novim orguljama dovršenim na svetkovinu Duhova 31. svibnja i blagoslovljenima 1. lipnja 1998. godine Varaždin se upisao u kartu međunarodno važnih odredišta suvremenih orguljaša, organologa, orguljara i ljubitelja orguljske glazbe.

Bilo bi nepravedno u ovom prikazu ne spomenuti prečasnog Alojzija Domislovića, kanonika i lektora Kaptola čazmansko-varaždinskoga. On je pokrenuo gradnju ovih orgulja te riješio sve probleme oko nabave i uvoza potrebnih dijelova. Nakon dvanaest godina njegova ljubav za orgulje i upornost u rješavanju svih poteškoća pri njihovom nastajanju pretočila se u zvuk ovog prelijepog instrumenta.

Emin Armano

PRIKAZ OBNOVLJENIH RUMPELOVIH ORGULJA U MOŠČENICAMA

Dana 28. ožujka 1998. godine obavljena je kolaudacija obnovljenih *Rumpelovih orgulja* u crkvi sv. Andrije u Mošćenicama. Restauraciju je obavio orguljar Wolfgang Braun na poticaj i trošak crkvenog odbora. Uvid je obavilo povjerenstvo u slijedećem sastavu: Don Marijan Galović, župnik; prof. Laura Lencović, crkvena orguljašica; Đani Popešković, predsjednik crkvenog odbora; Wolfgang Braun, restaurator i Božidar Grga, poznavalac povijesnih orgulja. Prigoda je ovo da se napiše nešto širi prikaz o ovim orguljama.

Prema podacima Uprave za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, ove su orgulje evidentirane 18. kolovoza 1973. godine kao spomenik kulture. Evo sažetih podataka koje sam tada prikupio.